

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
teljskih in kate-



krščanskih uči-
hetskih društev.

Bogu srce
Mladini moč
Domovini zvestobo

Štev. 1.
Leto XVI.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Pomen samospoštovanja za vzgojo. (Dr. J. Demšar)	1
Konstruktivsko risanje v šoli. (—a—)	4
O vojski — v šoli. (A. Čadež)	7
To je skrivnost. (—aa—)	10
Po Martinovem. (Marica Koželj-Bulc)	12
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	13
Katehetske beležke	14
Zgledi	16
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	19
Vzgoja	21
Raznoterosti	22
Slovstvo in glasba	24



»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slovensko zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:

Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **Fr. Jaklič**, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XVI.

V Ljubljani, 15. januarja 1915.

Štev. 1.

Pomen samospoštovanja za vzgojo.

Dr. Jos. Demšar.

Objavil naj bi svoje predavanje na katehetskem tečaju v Pazinu. Vojni dogodki so tako preobrnilo našo pozornost, da je težko, obnavljati v spominu, kar se je vršilo ob začetku zadnjih velikih počitnic. Vendar nekaj misli lahko podam iz predavanja, ki je obravnavalo vprašanje, kakšnega pomena za vzgojo je samospoštovanje. Naj vojni dogodki tok časa zasujejo kakor že, poklican vzgojitelj ne bo mogel nikdar izgubiti izpred oči svoje naloge, tem manj, ker bo izredno veliko otrok vsled vojne moralo pogrešati od narave jim danih vzgojiteljev.

Moderna pedagogika navaja samospoštovanje kot vzgojno sredstvo na prvih mestih. Za čednostno življenje je samospoštovanje res velikega pomena; valovi neurejenih strasti se razbijajo ob njem. Nizkotni človekovi nagoni imajo v tej lastnosti odločnega nasprotnika; samospoštovanje brani pred njihovimi napadi plemenitost našega srca. Toda čut časti in nagon samospoštovanja lahko v človekovi duši povzroči nepregledno škodo. Kako vznemirja človeka neredno hrepenenje po prazni pohvali in razjeda njegovo notranjo srečo! Kolikokrat je to hrepenenje vzrok, da se človeku prilizave besede zde sladek glas, ki pa spravlja v nevarnost najdražje bisere njegove duše! Neredno razpaljen ponos je nespravljiv protivnik avtoritete. Morda se ne motimo, ako kali, ki je iz njih pognal pretresljiv dogodek koncem meseca junija preteklega leta, iščemo tudi v neredno razvitem ponosu.

Resne vzgojitelje vodi na pedagoške tečaje in sestanke zavest o neizmernem pomenu pa tudi o velikih odgovornosti njihovega dela. Ni treba, da bi se gubili v praznem idealizmu, vendar kdo še ni sam v šoli doživel trenutkov, v katerih je moral reči, da sme šolsko delo računati z mogočnimi vplivi. Ni nam dana na razpolago mrtva snov, ki bi jo le mehanično predevali sem in tja; izročeni nam je v oskrbo živ otrok z vsemi čudovitimi dušnimi silami. S temi silami moramo računati; lahko rečemo, da imamo pri šolskem delu opraviti z ognjem, ki razpaljen razsvetljuje in ogreva, pa tudi uničuje. Resnoba našega poklica je, da so našemu vodstvu izročene neugnane dušne sile otrokove, ki zahtevajo od nas opreznega ravnanja.

Razumemo, da pedagogika, ki vere ne pozna, toliko govori o čutu časti in samospoštovanju. Na kaj naj sicer avtoriteta brez vere opira

svoje zahteve? Kakšne nagibe naj daje vzgojitelj, ako ne pozna ne božje volje, ne ljubezni do Boga, ne pravične sodbe? Te nagibe naj nadomesti samospoštovanje! Ali pa ni nevarno brez mere razpihavati dušne sile človekove? Ali bi ne mogel ravno v mladem človeku udariti na dan ponos s silo pogubnega požarja?

Previden vzgojitelj čut časti in naгон samospoštovanja goji, pa ga tudi primerno urejuje. Vsaj toliko kot samospoštovanja je mladini treba ponižnosti; treba je, da jasno spozna, kaj v človeku zasluži, da se goji in razvija, kaj je v resnici lepo in vzvišeno, kaj pa je ne vredno, da bi se negovalo. Razumljivo je in izkušeni pedagogi priznavajo, da je v tem oziru temeljiti verski pouk največjega pomena, ako ne celo neobhodno potreben.

Čut časti zbudamo s pohvalo in priznanjem. Zakaj nam je tudi pri tem treba opreznosti? Pohvala od naše plati je za otroka nazoren, konkreten pouk, kaj na njem zasluži spoštovanje, kaj je v njem vredno, da se goji in razvija. Kar hočemo v otroku razviti mi, to sme in mora otrok v sebi razvijati tudi sam. Pravil logike otrok ne pozna, tem neizprosnejša je zato čestokrat njegova logika v praksi.

Kako je s čutom časti ravnal Odrešenik? Razmeroma malo je hvalil, tudi grajal ni veliko; vse njegovo občevanje z učenci pa je kazalo spoštljivo zaupanje. Pedagogika Sina božjega je pedagogika zaupanja in spoštovanja, pedagogika, ki mnogo varneje čuva in goji čut časti kot dvomljiva pohvala in brezumno zburjanje ponosa. Da se v duha te pedagogike prav uglobimo in po njem tudi v težkih trenutkih našega poklica delamo, od tega je v veliki meri odvisen uspeh našega vzgojnega dela.

Don Bosco je bil pedagog, kakršnega nima vsako desetletje. Kaj je njegovemu delu dalo tak blagoslov? Res, bil je svetnik, ki je vse samoljubne želje človeškega srca žrtvoval Bogu in bližnjemu; da taka velikodušnost ne more biti brez sadov, je razumljivo. Smemo pa reči, da je poleg njegove velikodušnosti pri vzgojnem delu največ doseglo zaupljivo spoštovanje, ki ga je imel tudi do zadnjega otroka, tudi do reveža, nad katerim je človeštvo že obupalo.

Leta 1855. je imel Don Bosco v turinski mladeniški popoljševalnici »La Generale« duhovne vaje. Zadnji večer duhovnih vaj napove mladeničem, da jih hoče drugi dan z dovoljenjem ravnateljevim peljati na celodnevni izlet. »Glejte,« jim reče, »zastavil sem za vas svojo besedo. Vse mesto bo jutri na vas gledalo. Včeraj ste Bogu obljubili, da se boste dobro držali, in jutri bomo videli, ali so bile vaše obljube resne!« Drugi dan je imel Don Bosco sam brez drugega nadzorstva okoli sebe 300 mladih korigendov, ki so se sicer nekoliko robato, toda značajno vedli; zvečer je vse do zadnjega srečno pripeljal v zavod nazaj. Kar bi cela vrsta neizkušenih paznikov težko zmogla, to je zmogel Don Bosco sam, oborožen z zaupanjem do dobre strani mladeniške narave.

V drugi popoljševalnici je bil deček, ki je bil poprej vdan tatvini. Ravnatelj zavoda izkuša mladega uzmoviča moralno dvigniti, pa ne s preobilnim opominjanjem. Pošlje ga samega z denarjem na pošto s pripomnjo, da mu popolnoma zaupa. Ves srečen se deček vrne; pripoveduje, kako je

vse opravil, ter prosi, naj ga ravnatelj še porabi za take posle. (Primeri Foerster »Schuld und Sühne«.)

Vemo, da ima tudi zaupanje do mladine svoje meje. Mladina je iznajdljiva v sredstvih, ki z njimi izkuša varati predstojnike; treba nam je torej odprtih oči. Tudi ne sme biti vzgojitelj prilizav; večkrat je treba ponižati, resno ponižati. Toda otroka npravno ubijamo, ako brez potrebe nosimo za njim njegov greh in ne najdemo na njem zdrave trohice, ki bi mogla biti vir poboljšanja. Človek, ako je obupan nad seboj, lahko postane to, za kar ga imajo drugi, četudi po krivici. Le Bog ve, koliko lenuhov, lažnivcev, hinavcev imajo na vesti premalo oprezni starši in vzgojitelji, ki z neprestanim, včasih dobro mišljenim očitanjem ubijajo v otroku potrebno samospoštovanje in ne pustite, da bi se otrokova duša enkrat oprijela vejice zaupanja in se ob njej dvignila.

Na pazinskem katehetskem tečaju je bil govor tudi o samospoštovanju, ki si ga je dolžan katehet. Le dve misli za novo leto! Katoliški katehetje smo; v imenu sv. Cerkve učimo, z njenimi božjimi pripomočki vodimo in rešujemo. Katoliški katehet, to je naš ponos, v tej misli naše zaupanje. Bil je čas, ko so skrbni možje z neko bojaznijo gledali novodobno katehetsko gibanje. Morda se je kdaj od naše strani izrekla preostra beseda o starem načinu poučevanja, morda se je kdo izmed katehetov v prvem navdušenju za napredek s premajhno opreznostjo oprijemal nazorov moderne pedagogike; tu in tam se je tudi odkrita beseda dobromislečega kateheta sodila preozkosrčno, odtod nesporazumljenje in nezaupanje. Toda naši tečaji in sestanki pričajo, da mi katehetje rešitve za bolno in v zmotah tavajoče človeštvo ne pričakujemo od nikogar drugega kot od Odrešenika Kristusa, in od Kristusa tako kot živi v kat. Cerkvi. V tem prepričanju spoštujemo sebe in svoje delo kot delo izročeno nam od Cerkve Kristusove.

Ni pa resničnega samospoštovanja brez ponižnosti, in v ponižnosti se zavedamo, da je božji nauk izročen našim slabotnim močem. Božjemu nauku vse naše zaupanje, našim močem pa tudi nezaupanje — ne nezaupanje, ki tlači in mori, pač pa nezaupanje, ki ni zadovoljno z vsem, ampak krepko kliče po napredku.

Priznavamo, da se moderni čas za otroka živo zanimlje, in zanimati se bo moral zanj v sedanjih razmerah še bolj. Ni sicer vse čisto zlato, kar se v moderni pedagogiki sveti. Marsikatera mlada eksistenca bi ne bila propadla, ako bi moderni pedagoški svet ne bil tako lahkomišljeno zapustil pedagogike križa. Gotovo pa je vendar, da nas čaka na pedagoškem polju veliko delo. Dober poznavatelj pedagoške literature prof. Krus trdi, da je izšlo zadnja leta več pedagoških kot leposlovnih spisov. Kje bi se v takih razmerah našel resen vzgojitelj, ki bi samozavestno trdil, da njemu napredka ni treba! Duševnemu napredku onih, ki so nam izročeni v vzgojo, na svetu ni mejâ, zato tudi ni mejâ napredku našega vzgojnega dela. Posameznik ne more zmagati naloge, ki nam jo nalagata napredek pedagogike in zlasti potreba današnje mladine. Zato: Bog blagoslovi tudi v novem letu naša pedagoška društva, Bog živi našega »Učitelja«!



Konstruktivsko risanje v ljudski šoli.

— a —

Navodilo k učnim načrtom za risanje (min. ukaz z dne 5. junija 1912) ima tudi določbo: »Del risanju odkazanega časa naj se uporablja za geometrijsko upodabljanje s črtalom, merilom in šestilom, pri čemer naj se tudi pripravlja razumevanje za načrte in enostavne obrtne risbe.«

Oglejmo si še učne načrte iz leta 1911. Tu čitamo že za enorazrednice na višji skupini: »Izvajajo naj se geometrijske osnovne oblike iz naravnih oblik: premica, kot, ravni lik, geometrijsko telo. Navod o rabi črtala (ravnila) in merila. Načrti enostavnih predmetov.« — Na dvorazrednicah se zahteva poleg prejšnjega smotra še risanje v omaljenem merilu skupno z domovinoznanskim poukom. Na trirazrednicah se rabi tudi že šestilo. Na štirirazrednicah se pa zahtevajo že tločrti in načrti geometrijskih teles, njih mreže; tločrti in načrti tehničnih predmetov. Na petrazrednicah rišejo že mnogokotnike, kroge, elipse, valjavice, spiranke, jajčnice in polžnice (polžaste črte) s šestilom. Na šest-, sedem- in osemrazrednicah poleg prejšnjih zahtev pride še risanje črtežev (stavbnih in situacijskih).

Učenci tedaj potrebujejo risalno orodje. Za eno-, dvo- in trirazrednice zadostuje kratko 14 cm dolgo ravnilo z metrično mero po 6 vin. in enostavno šestilo za svinčnik po 12 vin., boljše vrste po 24 vin. Imeti mora pa tudi učitelj veliko šestilo in dolgo ravnilo za risanje na šolski tabli. Geometrijske osnovne oblike izvajamo lahko iz šolskih predmetov. Rob šolske klopi ali table nam predstavlja premico, dva robova kot, štirje pa pravokotnik. Potegnemo li iz enega ogla na šolski deski do drugega nasprotnega s kredo prečnico, tedaj smo razdelili celo ploskev (pravokotnik) na dva trikotnika. Učenci naj tudi na papir narišejo trikotnik ter ga izrežejo. Nekateri listi, n. pr. bršljanov, slakov, imajo kot osnovno obliko trikotnik. Za učence posebno važna je — meritev daljic. Učenci načrtajo na papir razne premice ter jih izmerijo z ravnalom, ki imajo na njem metrično mero, potem pa pripišejo dolžino k izmerjeni premici. Merijo naj pa tudi dolžino in širino klopi, šolske table, učne sobe in še kaj drugega. V šolski sobi napravita dve steni pravi kot.

Učitelj ga nariše tudi na tablo in učenci na papir. S šestilom jim tudi lahko pokaže natančno konstrukcijo pravega kota ter pove, da delimo pravi kot na 90 delov in da imenujemo devetdesetino pravega kota — stopinjo. Nauči jih prav lahko konstrukcije kotov od 60, 30, 45 stopinj. Te konstrukcije so razložene tudi v učni knjigi: Dr. Močnik, Geometrijsko oblikoslovje za meščanske šole. Po meri naj potem narišejo razne trikotnike, in sicer najprvo pravokotni, ki sta od njega dani obe kateti (z daljicami ali pa po metrični meri). Narišejo naj pa tudi po merilu razne trikotnike, ako so dane vse tri stranice. Važne so tudi naloge kakor: »Načrtaj poljuben trikotnik, izmeri njegove sestavine in izračunaj njegov obseg in ploščino!« Načrtovanje četverokotnikov je enostavno in razloženo tudi v

prej omenjeni učni knjigi. Načrtovanje pravilnih mnogokotnikov je pa pojasneno v članku »Pravilni sedmerokotnik« — glej »Slov. učitelj« 1914 str. 159. Stranico osmero-, desetero-, dvanajstero-, štirinajsterokotnika itd. — dobimo z razpolovitvijo loka, ki objema stranico čvetero-, oziroma petero-, šestero- ali sedmerokotnika. Važno je tudi povečanje in zmanjšanje likov z razdelitvijo na trikotnike (z diagonalami) in načrtovanjem podobnih trikotnikov. Konstrukcije za elipso in druge krivulje (kurve) najdemo v geometrijskih učnih knjigah. — Pri risanju v omaljenem merilu skupno z domovinoznanskim poukom pridejo najprej v poštev šolska soba, šolski položaj, v višjih razredih pa šolski kraj in razni situacijski črteži. Prej pa je treba učencem pojasniti razna zemljepisna in situacijska znamenja, ki jih naj tudi rišejo.

Tločrte in načrte geometrijskih teles ter njih mreže napravimo najlažje po modelih; pojasnila najdemo v Lavtarjevi geometriji za učiteljsišča.

Tločrte in načrte tehničnih predmetov izdelujemo najprej po predmetih v šolski sobi, kakor omara, miza (kateder), peč in še druge (n. pr. vzorec kake ograje), in sicer v omaljenem merilu, navadno 1 : 10, t. j. 1 cm na papirju pomeni 10 cm = 1 dm na predmetu. Te predmete učenci v višjih razredih rišejo tudi perspektivno. Mimogrede omenimo, da so fotografije najpopolnejše persp. podobe. Učitelj lahko z dobrimi fotografijami jako uspešno podpira pouk o perspektivnem risanju. — Kakor znano, je tločrt podoba predmeta, kakoršno vidimo od vrha, to je n. pr. od omaré gornja ploskev (pokrov), torej pravokotnik, načrt je pa sprednja podoba predmeta, torej tiste strani omare, kjer se odpira, in ta je zopet pravokotnik. Ako je omara 1·80 m visoka, 1·10 m dolga in 0·50 m široka, tedaj je tločrt po merilu 1 : 10 — pravokotnik, 1·1 cm dolg in 5 cm širok. Načrt pa je 18 cm visok in 5 cm širok. Načrt narišemo navadno pod tločrtom tako, da sleherni točki tločrta sledi v navpičnici (perpendiklu) taista točka načrta. Začetniki rišejo najprvo le načrte, t. j. sprednje podobe predmetov, — seveda v omaljenem merilu, navadno 1 : 10, n. pr. okno, vrata, sprednjo stran mize. Kadar pa rišemo tločrt in načrt, tedaj napravimo najprej tločrt in potem določimo z navpičnicami načrt, katerega postavimo na horizontalno premico. Boljši učenci tudi lahko samostojno narišejo tločrt in načrt kakega orodja, n. pr. kladiva, obliča, nakovala.

V risanje črtežev (stavbnih) vpeljemo učence najlažje, ako jim temeljito pojasnimo plan (črtež) domače šole kolikor mogoče v velikem merilu, kajti navadni stavbnj črteži so večinoma risani v merilu 1 : 100. Učitelj naj poveča tak plan in ga obesi v učni sobi na steno, da si ga natančno ogledajo; potem pa pozove učence, da pokažejo, kje je ta ali ona šolska soba, to ali ono okno, vrata itd. Ako učitelj v tej stroki še ni dobro podkovan, potem mu priporočamo spis v Koledarju Družbe sv. Mohorja iz l. 1898. z naslovom: »K a k o n a j z i d a m o d o m a č a p o s l o p j a« ali pa knjižico »S t a v b n i č r t e ž i s p r o r a č u n i«, izdalo »Pedagoškiško društvo« v Krškem l. 1899., ki se nahaja tudi v naših okrajnih učiteljskih knjižnicah. Jako priporočljiv je tudi za meščanske in obrtne šole od ministrstva odobreni navod: »Einfache Objekte des Bau- und Maschinen-

faches« von K. Hesky s 36 prilogami. Uvod in navodilo k podobam je tudi v slovenščini izšlo l. 1896. v V. Pedagoškem letniku.

Začetnikom pojasnjujejo črteže prav dobro tudi primerni kalupi. Popolni črtež kakega poslopja obsega lice ali fasado, t. j. sprednjo ali zunanjo podobo, tločrt, presek ali profil in strešno podstavo. Posebno potreben je model tločrta in preseka.

Tločrt nam kaže nedovršeno zidovje v srednji višini oken, torej brez stropa in strehe, in sicer po ogledu z vrha tako, da vidimo vso notranjo razdelitev prostorov v poslopju kakor tudi njih dolžino in širino, višina prostorov pa je razvidna natančno iz preseka ali profila. Dolžine zaznamujemo s pripisanimi števili, imenujemo jih kôte. Tločrt predočuje tedaj tudi vodoravni presek dovršenega poslopja v srednji višini oken.

Ako si pa mislimo poslopje prežagano skozi sredino vežnih vrat navpično od vrha do tal, ter stopimo pred eno polovico ter si ogledamo notranje prostore in to podobo narišemo, imamo presek ali profil. Tločrt in profil pojasnimo začetnikom najbolje z lesenimi modeli, ki so izdelani v istem merilu kakor črtež. Posebno pripraven za to je črtež kovačnice iz Hesky-jevih predlog (list 34), ki obsega tločrt, profil in sprednji ogled v merilu 1 : 50. V tločrtu in profilu opazimo enostavno kurišče, obdano z oženj branečim (požarno varnim) dimnim plaščem, valjasti meh, nakovalo, kovišče (tvorišče) s primežem, mali vrtalni ročni stroj, oziroma tudi stroj za upogibanje kolesnih obročev (šin). Poleg je še pokrit prostor za podkovanje konj.

Stavbni črteži nam predočujejo razdelitev stavbišča le vobče, ker so risani po majhnem merilu. Konstruktivno zvezo raznega staviva (zidiva) cele zgradbe pa pojasnjujejo podrobni črteži, ki so za izvršitev raznih del in za razna naročila prav potrebni tesarjem, mizarjem, klesarjem, ključavničarjem, kleparjem, sploh stavbnim obrtnikom. Podrobne načrte potrebujejo v prvi vrsti zidarski polirji in delovodje.

Stavbnim črtežem je večkrat priložen tudi situacijski črtež.

Situacijski (okolnični) črtež je natančen naris kakega kraja ali posestva (z ozirom na sosednja), kakor se nam kaže iz višave. Taki narisi so izdelani po omaljenem merilu (navadno 1 : 250) ter nam predočujejo vse to, kar je na zemljišču, kakor njive, vrte, senožeti, vinograde, gozde; poslopja, pota, potoke, jarke, mostove . . . s posebnimi znamenji v določenih barvah. Ta znamenja so kolikormoč podobna predstavljenim predmetom tako n. pr., ako hočemo narisati gozd, načrtamo več malih drevesc. Nekatera znamenja so tudi popolnoma enaka znamenjem na zemljevidih, kakor so tudi v resnici zemljevidi le črteži dežel, držav, delov sveta, izdelani še po manjših merilih. Špecialne karte vojaškega geografskega zavoda so narisane v merilu 1 : 75.000, t. j. 1 cm na karti predstavlja 750 m na zemlji. Znamenja na zemljevidih so narisana približno tudi tako, kakor se kažejo dotični predmeti (gore, reke, jezera itd.) našim očem iz višave (ptičje perspektive) — recimo iz balona. Tukaj izginejo posamezne hiše, njive, vrtovi in drugo, ločijo se le še ravnine in doline od gora; mesta so zaznamenovana le s krogi ali štirikotniki.

Katastralne mape so situacijski črteži, izdelani v merilu 1 : 2880 ter obsegajo posamezne parcele (odlomke) zemljišč. Rabijo jih pri davčnih in sodnih uradih.

Situacijski črteži so navadno tudi obarvani, in sicer je lesovje preblečeno z rumeno (gumiguto ali prežgano sijeno), zidovje s karminom ali pa iz zmesi indijske rumene barve in karmina, kamenje z bledim karminom ali z berlinsko višnjevo in nevtralno barvo, — zemlja in pota s sepijo, vrtovi in travniki z mitis-zeleno ali s travniško zelenico, gozd z zeleno pomešano z bledim (sivim) tušem, voda z bledo berlinsko višnjevo.

Tako obarvan je n. pr. »Načrt mesta Ljubljane« v zalogi I. Bonača, kot priloga »Voditelj po Ljubljani«.

O vojski — v šoli.

A. Čadež.

Naravno je, da bi otroci tudi ob času šolskega pouka najraje govorili in poslušali o vojski in vojnih dogodkih; tu in tam se jim najbrž preveč ustreže — gotovo na škodo učnemu napredku. Je pa tudi mnogo otrok, ki so še docela nedovzetni za bojne novice; za nekatere je seveda že z ozirom na rodni družinski krog bolje, da se vojske in vojskine kalamitete čimmanj omenjajo, zlasti če so na bojišču izgubili katerega izmed svojih dragih domačih. Po drugi platí bi bilo zopet napačno, če bi katehetje ali pa učitelji popolnoma v nemar puščali sedanje zgodovinske dogodke; ako bi ne užigali domovinske ljubezni; ako bi ne porabljali časovnega toka in izrednih bojnih epizod, vojskinih zgodb in slik v vzgojne in poučne namene; ako bi se ne potrudili, da vsaj deloma izenačijo ter omilijo vse hudo, ki je v zvezi z vojno, in sicer s tem, da opozarjajo tudi na koristi ter na ugodne in blagodejne posledice sedanje sicer strahotne in krvave vojske. Najmanj pa, kar je dolžan vsak pedagog v sedanjem resnem času storiti, je to, da opominja šolsko mladino, naj pridno moli za srečen izid vojske, za vztrajnost našim vojakom, za blagor domovine. Najlepše bo vsakdo izvrševal to dolžnost, če tudi sam moli, če moli z otroki, v šoli, v cerkvi . . .

Ker je včasih težko, o važnih novostih z bojišča ne govoriti, nastane vprašanje, v koliko in kako bi se posluževali te licence, da čas, ki se za ta namen porabi, ne bo izgubljen in zapravljen. — Spreten učitelj in pedagog bo znal s poukom svetnih predmetov (spisne vaje, računstvo, zemljepis) več ali manj zvezati tudi zanimivosti z naših bojišč, ne da bi se posebej ukvarjal s pripovedovanjem vojnih dogodkov. S tem doseže dvojni namen: stori, da je pouk zanimiv in privlačen; drugič pa ne zamudi po nepotrebnem kar nič dragocenega časa. Pa — če učitelj včasih za oddih ali izpremembo tudi preko učnega reda privošči otrokom kako primerno drobtino z bojišča, naj stori to tako, da bo vplivalo kar moč v z g o j n o. Če nanese pogovor na očete ali brate, ki sporočajo o svojih dogodljajih iz bojnega življenja, bi bilo umestno, da učitelj takoj napelje na dolžnosti,

ki jih imamo mi v ljubi domovini. Mi se izkažemo, da smo vredni sobojevniki, če svoje stanovske dolžnosti tem vestneje izvršujemo. Recimo otrokom: Ko se oče povrne domov, ne bo poizvedoval, če si se pridno menil o vojski, marveč bo vprašal: »Ali si dobil dobro spričalo? Ali si ubogal mamo?« itd.

Pri vsem pa, kar se omenja iz vojske, naj bodo veseli ali nesrečni dogodki, zмага ali neuspeh, je treba skrbne previdnosti, sočuvstvovanja in taktnosti. Zelo napačno bi bilo, če bi bil učitelj čmeren črnogled, ki bi samo tožil in tarnal, ki bi povsod videl same ranjence in mrtvece ter vsekrižem opisaval zle posledice, ki se jim ni moč izogniti. Učitelj naj bo mirovni angel, ki zna vlivati olje tolažbe v srca že itak zbeganih otrok, če ničesar ne čujejo o dragem ateju z bojišča, ali če so že morda sirote po izgubljenem očetu. Učitelj naj daje pogum, naj krepí, naj vzravna vse, ki omagujejo pod težo nenadnih nezgod. Kako blagodejno vpliva na mlade in odrasle, če znamo povsod napraviti razpoloženje za v d a n o s t v v o l j o b o ž j o. Tudi otroci naj se prepričajo, da je vojska šiba božja, ki nam bo vsem neizmerno koristila, če jo sprejmemo iz rok vsepravičnega Boga v duhu pokore. Koristila je že neštetim vojakom, ki so odhajajoči na bojišče napravili obračun z dobrotljivostjo božjo o celem življenju ter tako — če so padli — pripravljeni stopili pred božjega Sodnika, dočim bi bilo drugače njihovo zveličanje dvomljivo. Slednjič pa ne smemo pozabiti poudarjati, da bo končno vojska tako potekla, kakor bo dopadlo božji previdnosti in kakor bo za blagor narodov najbolj koristno.

Vojska je vzgojna šola za mlado in staro. Kar nudi primernegega za p o n a z o r o v a n j e, bo s pridom uporabil osobito k a t e h e t, saj so srca otrok v teh odločilnih časih tako dovzetna za vse sveto in vzvišeno. Če je količkaj spreten in če le površno zasleduje izredne dogodke, ki jih časopisi povzemajo iz poročil in pisem naših bojevnikov, si bo lahko nabral celo vrsto najbolj učinkujočih in času primernih nazoril, ki mu bodo močno prav prišla pri pouku krščanskega nauka in sveto-pisemskih zgodb. Precej takih sličic-ponazorilk je bilo že objavljenih v zadnjih številkah »Slov. Učitelja« (l. 1914.); zbirko bomo nadaljevali tudi v tem letniku.

Vojska je glasen pridigar, ki oznanja pokoro in obnavlja v e r o i n v e r s k o ž i v l j e n j e. Ali ne molijo v bojnem vrvenju tudi taki, ki so bili na molitev morda že pozabili? Preden so se podali naši možje in fantje na vojsko, so se z vso resnostjo porazvrstili k spovednicam ter prejeli svojega Zveličarja v sv. obhajilu s tako iskreno pobožnostjo in tako lepim vedenjem, da je bilo kar ginljivo. Tudi marsikateremu bogopozabnemu posvetnjaku, ki mu je bilo svetno uživanje zadušilo vsako krščansko misel, je milost božja posvetila v dušo ter ga je napotila nazaj k Bogu. Misel na v e č n o s t i n s o d b o b o ž j o je blagodejno učinkovala. — »Köln. Volkszeitung« navaja iz pisma nekega poveljujočega generala ob argonskem gozdu sledeče priznanje: »Pri svoji diviziji imam šest kuratov. Vsi so izvrstni gospodje, ki izvršujejo svoje dolžnosti z največjo požrtvovalnostjo. T o j e z o p e t t u d i d o b r a s t r a n v o j s k e, d a v o d i

Ljudi k Bogu nazaj. Da bi pač tudi po vojski tako ostalo...! Seveda sem vedno v smrtni nevarnosti, pa vdan sem v božjo voljo, kajti usoda moja je v božjih rokah. Molim, da bi nam ljubi Bog podelil zmago in da bi varoval moje ljudi . . .«

Zakaj je pa morala biti vojska? Zakaj toliko prelivanja krvi, toliko trpljenja in solza? — — To so vprašanja, ki vznemirjajo in vzbujajo razne dvome celo pri dobrih in bogoljubnih kristjanih.

Odkod hudo? Zakaj trpljenje? Takih vprašanj pri pouku krščanskega nauka ne smemo pustiti vnevar, kajti trpljenje je itak stalen spremljevalec vseh Adamovih otrok; sedaj med svetovno vojsko pa nekateri, dasi sami nedolžni, še prav posebno čutijo težke in rezoče udarce nemile usode. Zakaj in odkod zlo in trpljenje? — — Opozori otroke na razmere pred vojsko. Povsod napredek (elektrika, telefon, brezžični brzojav, prometna sredstva i. dr.), le v enem je svet nazadoval: v skrbi za izoliko duše. Vse je bilo zatopljeno le bolj v svet in koliko jih je bilo, ki so menili, da lahko brez Boga žive. Koliko razkošja v obleki, stanovanju! — — Svetovna vojska hoče svet prenoviti in preroditi. Vojska je za Evropo težka in občutna poizkušnja, pa mogočno vzgojno sredstvo v roki božjega Krmarja. Kakor strašen vihar, ki se podi preko poljan in livad, ki marsikaj ugonobi in opustoši, zraven pa vendar ozračje očisti ter vso naravo nekako prenovi, tako očiščuje in krepi tudi vojska mlačne in mrtve narode, ki so se v mirnem času pomehkužili in vdali posvetnosti. Povsod se poraja zaupanje v Boga. Cesar moli in zaupa v božjo moč in pomoč; preprost vojak si izprosi pred bitko blagoslovljen molek, ker se trdno zanaša na božjo dobrotljivost in pomoč. Doma se moli za zmago in srečno vrnitev bojevnikov; vojaki v strelskih jarkih molijo s svojimi častniki glasno sv. rožni venec.

Vse to bo, ako se v katehezi primerno porabi, poživilo vero otrok in ojačilo njihovo zaupanje v Boga in v božjo previdnost.

Kaj pa naši sovražniki? Francija se je vedno izigravala kot država, ki iz nje izhaja vsa evropska kultura. Toda ta prosvetljena in bogata dežela je umevala kulturo tako, da je hotela med ljudstvom docela zadušiti vsako krščansko misel ter izruvat zadnje sledi verstvenega življenja. Proč z vero, proč s samostani, proč z verstveno vzgojo, to je bilo geslo francoskih odpadnikov od Boga . . . Vojska je zopet spravila na pravo pot vsaj tiste, ki so še količkaj dobre volje, dasi so voditelji nesrečne francoske ljudovlade ostali zakrknjeni še celo za časa vojne nadloge ter prepovedali javne molitve ter razdeljevanje svetih predmetov po bolnišnicah. Ali se ne pravi to Boga zaničevati?

Koliko prilike imamo tedaj, da priporočamo otrokom duha zatajevanja in premagovanja, ter požrtvovalno ljubezen do bližnjega. Prava krščanska ljubezen ne izključuje niti sovražnika, kar kaže skrb za ranjence, ki pripadajo sovražnim armadam. — »Spoštuj duhovnike!« Nov dokaz duševne plemenitosti najdemo v značaju nemškega cesarja, ki je vsled prošnje kolinskega kardinala Hartmana dovolil, da uživajo francoski duhovniki enake pravice kot častniki, dočim se fran-

coska oblast nič ne ozira na duhovsko čast, ter so francoski duhovniki, ki se bore kot navadni vojaki, dostikrat izpostavljeni zaničevanju in posmehu sirovih sobojevnikov.

»Molite!« To naj bo pa stalno in neupogljivo orožje otrok. Da bodo mogli vojaki vztrajati in vestno izvrševati težke obveznosti, da bodo ohranili moč in trajno zvestobo, za to potrebujejo več, nego samo železno orodje; v ta namen jim je treba poguma in navdušenja, zlasti pa božjega blagoslova, in tega jim bo izprosila molitev.

=====

To je skrivnost...

—aa—

Deklica sedi pri katekizmu in si ubija v glavo nauke tretjega člena apostolske vere. V sobi je tudi mati, ki ima svoja opravila. Kar se oglasi deklica: »Mama, kaj pa je to: devica? Kaj se pravi: Marija je Jezusa spočela od Svetega Duha? Kaj pomeni: Marija je Jezusa rodila?« Mati ne vé, kaj bi odgovorila.

Iz zadrege jo reši nekdo, ki se oglašá zunaj pred vrati. Mati hiti vun... »Kako sem Vas vesela,« pozdravi prišleca; »sam Bog Vas je poslal.« Bil je domači katehet. Mati mu pove, v kako zadrege jo je spravila njena deklica.

Katehet stopi v sobo in pouči otroka: »To je skrivnost; to se ne da razložiti in se ne more razumeti, to je treba samo verovati.«

Od tega časa je imela mati mir; deklica pa ni več povpraševala.

Ali je katehet otroka prav poučil?

Sv. Pavel pravi (1. Kor. 13, 12.): »Zdaj vidimo skozi zrcalo kakor v megli, takrat pa bomo videli od obličja v obličje. Zdaj spoznam le nekoliko, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan.«

Če vidimo, če spoznamo, se da vsaj nekaj razložiti, vsaj nekaj razumeti pri verskih skrivnostih.

»Vam je dano vedeti skrivnosti božjega kraljestva,« je rekel Jezus apostolom (Luk. 8, 10.), »drugim pa v prilikah, da gledajoči ne vidijo in poslušajoči ne umejo.« In če otrokom podajamo verske skrivnosti zavite v neprodarno temo in se ne potrudimo, da bi jim v to temo vsaj nekoliko posvetili, se bo moralo o njih reči, »da gledajoči ne vidijo in poslušajoči ne umejo.« In kako naj se potem izpolnijo katekizmove besede, da »si moramo prizadevati, da tudi posamezne razodete resnice natančneje spoznavamo«?

V katekizmu so verske skrivnosti izražene z določenimi izrazi. Ti izrazi so večkrat filozofični in najmanjšim otrokom jih ni mogoče pojasniti. Učenec 1. razreda te ne bo razumel, če mu še tako dolgo pojasnjuješ pojme »narava« in »oseba«. Kmalu pa se začne v otrokovj glavi daniti in v 2. razredu more že imeti meglene pojme o raznih terminih, ki se z njimi izraža verska skrivnost, in pojmi postajajo jasnejši leto za letom. Pojasniti se pa

otroku morajo, če hočemo, da bo trden v veri. Res je sicer, da nam daje trdnost v veri božja milost, a ta trdnost ima tudi naravno podporo, ki je dobro umevanje verskih resnic. In oni brezverec, ki je pred leti v nekem znanem časniku sramotil sveto vero, češ, da pri nauku o presveti Trojici trdi, da $1 = 3$, bi tega ne bil storil, ko bi bil kdaj spoznal, da so tri osebe v eni naravi, in da ima vsaka teh oseb to naravo celo.

Včasih je res malo težko otroku pojasniti kak pojem in gotovo je v vsem katekizmu najtežje pojasniti neznane pojme pri tretjem členu apostolske vere: spočela, rodila, najčistejša devica, zakaj ni sv. Jožef oče Jezusov. Teh pojmov pač v ljudski šoli ne bo mogoče nikdar zadostno pojasniti. Kakor pouk o spolnem vprašanju tako spada tudi razlaga teh pojmov k domači vzgoji. Jasni pa morajo postati ti pojmi odraščajočim kristjanom, ker drugače nikdar ne bodo prav razumeli svoje vere in ne bodo vedeli, kaj pomeni ta ali oni praznik cerkvenega leta. Niso posebno redki kristjanje, ki si pri besedah »brezmadežno spočetje« vse kaj drugega mislijo, kakor to, kar te besede pomenijo; in vprašaj odraslega kristjana, kako je Marija Jezusa v obiskovanju Elizabete nosila, pa ti bo ta in oni odgovoril: »V naročju.«

Čeprav se pa v šoli ti pojmi ne dajo popolnoma jasno razložiti, jih vendar ne smeš pustiti brez vsake razlage. Lahko se otrokom pove, da ima vsak človek očeta in mater, s a m o Jezus kot človek nima očeta. Marija je dobila (= spočela) Jezusa od Sv. Duha na skrivnosten, čudežen način in ga je rodila, to se pravi: bila je njegova mati. Marija ni nikdar nič nečistega mislila, nič nečistega govorila, nič nečistega storila; zato se imenuje najčistejša devica. Morda bi se smelo še to-le pristaviti: Tudi čiste deklice so device. Če pa katera stopi v zakonski stan, ji ne pravimo več devica, ampak mati ali pa žena. Samo Marija je mati in devica. Ali mislite, da bi to koga pohujšalo?

Pri kaki drugi skrivnosti utegne učenec vprašati: »Kako je to mogoče?« Odgovor: »Pri Bogu ni nemogoča nobena reč.« (Luk. 1, 37.). Bog nam je povedal, da je to tako. Zato čisto za gotovo vemo, da je tako, čeprav ne moremo razumeti, kako je to mogoče.

Jezus je v prilikah pojasnjeval skrivnosti nebeškega kraljestva. Pojdi in stori tudi ti tako! S kako lepimi primerami pojasnjujejo cerkveni učenci skrivnosti, ki so v svetem Rešnjem Telesu, posebno sv. Tomaž Akvinski! Ko človek to sliši, mu ni več težko verovati. In za spoznanje sv. Trojice nam nudi narava prelepe analogije. Neki star župnik — sedaj je že v raju — je pripovedoval, kako so nekaj on in drugi dečki v Krakovem v Ljubljani ugibali, kako bo v nebesih. »V nebesih bomò zmeraj žgance jedli,« pravi eden. »Pa s tropinami bodo zabeljeni,« pristavi drugi. In vsem se je vnelo v srcu veliko hrepenenje po nebesih. Ko bi hotel katehet v šoli na ta način razložiti skrivnost nebeškega veselja, bi dejal: »Žgance radi jeste. Takrat ste pa še posebno veseli, kadar vam mati žgance polijejo s tropinami. V nebesih bo pa še veliko večje veselje, kakor so žganci in tropine.« Kaj ni tudi naš nebeški učitelj na enak način razložil nebeškega veselja, ko je povedal priliko o svatovščini?

Ko sem vprašala v začetku šolskega leta: »Kdo se zna pokrižati?«, pa je iz osemdeseterih dvignila roko le mala rejenka Tončka, ki je pri poštenih ljudeh in ne dobi vina, pač pa pije mleko.

Ko pa rečem: »Ali zna kdo že kakšno pesemco?«

O, deset rok je takoj tu.

»Povej, Marinca, katero znaš!«

»Še kikeljco prodala bom, za sladko vince dala bom, ne grem domu, ne grem domu, sem žejna premočno!«

»In ti, Vikical!«

»Ena kup'ca belga vinčka, gor pa dol po mizi je špincirala...«

Drugi zopet: »Sladko je vince s Trške gorice...«

In tako naprej, vsak pove drugo zdravico. Dosti sem se jih naučila. Enkrat jih zberem in napišem na veselje vinskim bratcem. Odveč je govoriti pri nas o tem, naj ne pijo. Otroci pač obljubijo in prepričana sem, da niti ne marajo vina, saj je kislo, otrok pa ljubi sladčice. Ali doma mu ponujajo in če neče: »Zakaj pa ne piješ?« — »Učiteljica je rekla, da ne smem!« — »Zakaj nekj ne?« — »Zato, ker bom potem zmiraj majhen in bolan in se bom težko učil!« — »Viš, kako se laže, nevoščljiva je brzkone, ker ga sama nima; ona bo pravila, kaj smeš in kaj ne; ali ti daje ona jesti?«

Tako-le je. Pride kakšna mati k meni in prosi: »Le mojstrite našega fanta, saj ni zabit; samo da ne bo zastoj hodil v šolo.« — In včasih pravim: »O, mati, zabit, zabit, pa ste sami krivi, zakaj ga pa silite z vinom!« — »Kaj, vino da bi škodilo, lepo vas prosim; ali ne sme biti otrok nikoli korajžen? Saj vino mu daje moč, še bolj brihten je potem, take govori, kakor en velik.«

To že verjamem, prav rada verjamem, saj jih slišim večkrat sama, kako modrujejo. To je ono veliko zlo, ki ga ne ustavi noben jez, ne besede s prižnice, ne besede v šoli. Smejejo se ljudje in majejo neverjetno z glavo, češ: »To so prismojeni!«

V šoli pa ponavljamo že četrti teden: »Ena kocka, ena krogeljica, ena tabla, eden prst,« pa kažejo vse po dvoje.

Ko bi le ne bilo toliko Martinovih nedelj, ki jih ni sveti Martin gotovo čisto nič vesel.



Katehetsko gibanje.

Zborovanje dne 2. decembra 1914. Že o priliki novembrskega sestanka je bil razgovor o liturgični šolski knjigi, ki jo bo sem. spiritual Al. Stroj priredil v novi izdaji. Zborovalci so se zedinili v tem, da naj se med razlago sv. maše, ki naj bo primerna umevanju mladine, porazvrsti formular mašnih molitev — in sicer z drobnim tiskom. Dne 2. decem-

bra se je posvetovanje nadaljevalo. Kanonik Nadrah predlaga, naj se sprejme v knjigo poseben paragraf o simboliki. Zemljevid moreš brati le, če umeješ, kaj ti razna znamenja predočujejo: Liturgične obrede bo mogel dobro umevati le tisti, ki se je poprej seznanil z bistvom simbolike. Marsikaj je v Strojevi knjigi tu in tam že razloženega, želeti je pa, da bi se sprejel vanj poseben odstavek o pomenu in važnosti simbolike

v cerkveni liturgiji. — Prof. dr. Levičnik želi, da bi se privzele k obrednemu nauku o sv. zakramentih tudi liturgične molitve. Pomenljive in pretresljive so osobito molitve ob sprejemu sv. poslednjega olja in ob zadnji uri. Tisk takih stvari, ki so samo za pojasnilo, ne za učenje, naj bi bil nekoliko drobnejši. — Priporoča dalje tudi sestavek o misijonskem delovanju sv. katoliške Cerkve, da bo tako vsak katehet nekako primoran, mladini tudi o vnanjih misijonih sv. kat. Cerkve vsaj nekoliko izpregovoriti. Tudi bi bilo dobro več podatkov o grškem obredu. — Kat. čadež opozarja končno na nekatere bolj težavne in za šolsko knjigo neprikladno stilizirane odstavke, ki jih učenci ljudskih šol ne morejo lahko umeti in ne memorirati. Učna knjiga bi morala biti vseskozi tako jasno pisana, da si more učenec posamezne odlomke brez posebnega truda (po zadostni razlagi) vtisniti v spomin.

Po končani razpravi vpraša katehet Tomažič, če se ne bi mogle tudi v Ljubljani vpeljati medsebojne hospitacije katehetov v šoli, kajti ni dvoma, da prisostvovanje ob praktičnem nastopu katkega veččega kateheta več koristi, nego zgolj teoretične razprave in predavanja. Temu nasvetu ni sicer nihče oporekal, vendar pa se je trdilo, da menda ne bi bilo nikomur ljubo, če bi ga opazoval dasi tudi najboljši prijatelj; tudi je resnična trditev, da kateheza navadno slabše izpade, če je kdo navzoč radi kontrole, in pa da praktični uspeh kateheze pri tem več ali manj trpi, ker se otroci kolikor toliko zbegajo. — (No, če bi se hospitacije redno vršile, bi pač pouk sam morda nekoliko trpel; ta izguba pa ni tolikšna, kakršna bi bila pridobitev za posameznega kateheta, ki bi imel priliko vsaj včasih hospitirati. Človek se namreč vselej uči, če je kateheza slaba ali dobra. Neki g. dekan je bil vprašan, kakšne izkušnje si je dobil, ko je ob vizitacijah prisostvoval katehezi v šoli; odgovoril je: »Nobenega gospoda ne poznam, da bi se ne bil ničesar naučil od njega.«)

Novi člani »Društva slov. katehetov«. Čč. gg.: Alojzij Sagaj, kaplan, Sv. Lovrenc na Dravskem polju; P. Rafael Grob-

ljar O. T., katehet v Ljubljani; J. Kramar, župnik v Ribnem; msgr. dr. E. Lampe, dež. odbornik in kanonik v Ljubljani; Josip Kodrič, kaplan v Šmartnem na Štajerskem; Dominik Janež, župnik v Studenem; Gabr. Petrič, kaplan na Bledu.

Po katehetskih društvih: Na Dunaju so imeli prvo zborovanje 5. oktobra. Takoj po otvoritvi je stopil v dvorano eminenca kardinal dr. Fr. G. Piffl v spremstvu ceremonijarja msgr. Wagnerja. Navzoči so odličnega gosta gromno pozdravili. Kardinal se je zahvalil za prijazni sprejem ter poudarjal, da ga veseli, ker društvo tako plodonosno deluje; obljubil je svojo pomoč in naklonjenost. — Nato je sledil referat o zasilnem učnem načrtu za meščanske šole. Z ozirom na učni red, ki je vsled vojnih razmer nekoliko skrajšan, se je določilo, po katerih načelih naj se ravna katehet, da bo kolikortoliko ustregel učnemu namenu meščanskih šol. — Katehet Halbedl je obravnaval témo »Kateheza ob vojnem času«. Ob vojski je dolžan vsak duhovnik, da vpliva blažilno in tolažilno sredi med ljudstvom; isto dolžnost ima tudi katehet med svojimi učenci. Priporoča naj sveto mašo ob delavnikih in sv. obhajilo, ki naj je otroci darujejo za vojake.

Koroško katehetsko društvo. Na shodu dne 30. septembra se je sklenilo preložiti že davno napovedani tečaj do prihodnje jeseni (1915). — Šolski molitvenik (nemški) za krško škofijo je odobrila cerkvena in državna oblast. Cena je zelo nizka: 40 in 30 vinarjev. — P. Gatterer S. J. priporoča za sedanji vojni čas pogostno obhajilo otrok. Vprašanje je bilo teoretično in praktično rešeno. — Ustanovitev šolske zveze z imenom »Angel varih« je mestni šolski svet celovški preprečil.

Katehetske beležke.

Vажnost kateheze. »Kateheza pripada med najbolj važne naloge dušnega pastirja. — Prvi pouk in prva vzgoja, ki jo dobi otrok pri katehezi, vpliva na vse poznejše življenje, in težko se popravi, kar se je zamudilo v zgodnji mladosti. — Od tega, kako je mladina poučena v krščanskih resnicah, je

v mnogočem zavisna blaginja človeške družbe. »Sreča in nesreča celih rodov sloni na temeljiti razlagi katekizma.«¹

II. kongres za kateheto. Katehet W. Pichler je naznanil uredništvu, da se mora tudi ta kongres radi vojnega stanja preložiti na poznejši čas.

Svetovna vojska in svetovni misijon. Posledice sedanjega svetovnega ognja so in bodo nepregledne. Krvni davek je posegel silno globoko v jedro vojskujočih se narodov. Vrzeli so nastale v vseh poklicih in v vseh podjetjih. In misijonske hiše, misijonski zavodi, misijonsko delo sploh? Povsod krvave rane! Evropa je takorekoč apostol za druge dele sveta. Iz srca Evrope se razliva duhovni krvni obtok po celi zemeljski obli. Ako to srce oslabi, čuti tudi svetovni misijon oslabeledost. Misijonske družbe na Francoskem bodo po vojni podobne invalidom. Davčne postavke se bodo povsod zvišale, gospodarska in finančna kriza ne bo nikjer izostala. Vsi bomo gledali, da zacelimo najprej krvaveče rane, ki jih bomo sami čutili. Pomagati je treba in bo treba najprej domovini... Z ozirom na vse to se je silno bati, da se bo bližala tudi tako potrebnim svetovnim misijonom po poganskih deželah uničujoča katastrofa. Misijonarji že sedaj tožijo; še z večjim strahom pa gledajo v bodočnost. Kaj storiti? Ni lahko prositi; a na božje kraljestvo in njega razširjanje na zemlji ne smemo pozabiti. Ohranimo vsaj toli blagodejno delujoče in od Boga blagoslovljeno »Dejanje sv. Detinstva«. Koliko je krajev, ki še nič niso seznanjeni s čudovito razširjenim »D. sv. Detinstva« ter te od papežev tako priporočene, otrokom pa priljubljene naprave še vpeljane nimajo, dasi ne povzroča skoraj nič dela in sitnosti. Naj bi ne bilo župnije, kjer bi se šolski otroci ne povabili za misijonsko sodelovanje potom sv. Detinstva. Vodstvo bo radevolje preskrbelo vse potrebno: svetinjice, podobice, zadostno število letnih vestnikov in pravilnik; samo oglasiti se je treba — potom dopisnice. (Oglase sprejema uredništvo »Slov. Uč.«) Pripomniti je, da je sv. sto-

lica tekem časov podelila voditeljem izredne milosti in pravice. — Marsikdo se izgovarja: »Jaz sem bolj vnet za apostolstvo, ki nabira prispevke za potrebne slovanske razkolnike...« Dobro. Konkurence vodstvo »Dejanja sv. Detinstva« apostolstvu ne bo delalo, dasi nekoliko tekmovanja dobri stvari ne more škoditi. Lahko se pa reče, da je tisto podjetje večje važnosti in pred Bogom bolj veljavno, ki izkazuje v večjim revežem dobrote. Če pa primerjamo razkolnika in pogana, moramo vendar priznati, da je oni večji revež in večjega usmiljenja vreden, ki še krščen ni — in to je pogani. Za krst in krščansko vzgojo poganskih otrok v katoliških zavodih in družinah je v prvi vrsti ustanovljeno sv. Detinstvo, ki bodi s tem zlasti sedaj iskreno in toplo priporočeno.

Pichlerjeva knjižica za pouk krščanskega nauka v prvih treh razredih bo v novi, predelani obliki — kakor se sodi — kmalu zagledala beli dan. Avtor bo vpošteval vse nasvete, v kolikor bo mogel. Nedavno je pa neki Hauser v »Korr. Bl.« predlagal, naj bi sedanja ureditev te knjižice (Religionsbüchlein) še ne bila definitivna, ampak samo za poizkušnjo; sprejele naj bi se vanjo vse izboljšave in vpoštevali vsi nasveti, ki so vpoštevanja vredni. Ta knjiga bi že močno ustrezala idealu; tiskala naj bi se v kakih 3000 izvodih ter dala v vsestransko presojo katehetskim društvom in posameznim strokovnjakom. Tako bi dobili knjigo, ki bi je dolgo vrsto let ne bilo treba preurejati in popravljati. — Zdi se pa, da se je o knjigi »Religionsbüchlein« že dovolj razpravljalo in da se je predložilo nebroj izboljševalnih predlogov. Avtor je mož, ki ni svojeglaven, ampak skromen in hvaležen za vse migljaje; je tudi dovolj spreten in preudaren, da bo vedel ločiti neprimerne nasvete od umestnih predlogov. Vsem pa nikakor ne bo mogel ustreči, saj se je sam izrazil, da si želje posameznih ocenjevalcev naravnost nasprotujejo: enemu dopade to, kar drug zametuje. Ako bi se za vsako šolsko knjigo toliko storilo, kot za Pichlerjevo, potem bi se ne bilo treba pritoževati ne katehetom ne šolskim otrokom radi nedostatnosti učnih knjig.

¹ Dr. Fr. Ušeničnik: K a t e h e t i k a. (Glej »Duh. Pastir«, l. 1915, str. 2.)

80 letnica katehetskega pisatelja. Dne 10. septembra 1914 je praznoval v Freiburgu kanonik dr. Jakob Schmidt, znan po svoji katekizmovi razlagi, 80 letnico rojstva.

Zgledi.

Vojska pospešuje versko življenje. »St. Angela-Blatt« št. 12 (1914) piše: V H. je duhovnik pri odhodu vojaških vlakov delil molke in svetinje vojakom. Tudi mlad častnik stopi k njemu ter prosi za molek. Ta zgled je ojunčil tudi druge, da so prišli in se enako priporočili za znak Marijinega češčenja. Ko opazi višji štabni častnik, koliko častnikov se gnete okrog duhovnika, stopi bliže, da bi se prepričal, kaj se je zgodilo tako posebnega. Duhovnik mu pojasni, da deli vojakom molke, pa žal nima nobene več, da bi še njemu enega ponudil. Tu se približa mlada deklica, ki seže v žep, pa dá svoj molek štabnemu častniku, ki ga hvaležno sprejme z zagotovilom, da bodo tudi častniki pridno molili.

»**Bodi priden!**« Isti časopis objavlja tudi sledečo ganljivo epizodo: Mlad častnik stoji pri vozu II. razreda; prtljaga je že v redu. Ob častniku stojita oče in mati. Oče, postaven mož, bivši avstrijski častnik v pokoju, se bori z bridkostjo, mati solz ne more več zadrževati. Sprevodniki priganjajo, da je čas vstopiti. V tem mladi častnik hipno pripogne koleno; oče napravi križ na njegovo čelo, mati pa položi obe roki na glavo, ga blagoslovi in zakliče: »Bodi priden!« Bil je pretresljiv prizor! Vse križem so se dvigali klobuki vojakom v pozdrav, marsikdo si je obrisal solzo ob očesu. Vlak oddrda. Oče in mati vrlega častnika gresta dasi potrta, vendar ponosno proti izhodu. Vojak, ki je stal na straži, jima salutira. Čast — komur čast!

Minilo ga je... Črnovojniški ranjenec piše »Sl. Gospodarju«: Bilo je na bojišču meseca oktobra. Zjutraj dobimo povelje, naj hitro skuhamo, ker gremo v ogenj. Ko smo nastopili, me nagovori tovariš: »Ti, ali si se danes priporočil Mariji?« Mislim si, kako to, da se drzeta ta človek še v tako resnem trenutku norčevati. (Bil je namreč eden izmed

tistih, ki so se ob vsaki priliki norčevali iz molitve, cerkve in iz vsake pobožnosti; tudi ni bil več let ne pri sveti maši, niti ni prejel sv. zakramentov.)

V naglici pomislim, kako bi odgovoril. A on me prehitil in pravi: »Jaz sem se Mariji priporočil v ravstvo in ji obljubil, da ji postavim spomenik in da ne bom nikdar pozabil nanjo, če pridem še kdaj zdrav domov.« Ganile so me te besede; solze so mi stopile v oči. »Veseli me,« sem odgovoril, »draži prijatelj, da si se spomnil na Marijo; le njej se priporočaj, ne bo te zapustila.« Pa še nekaj. Ko smo bili v bojni črti, ko so krogle in šrapneli peli svojo mrtvaško pesem, da je bilo groza, je bilo čuti neprenehoma: »Marija, pomagaj nam! O Marija, varuj nas!...«

Rešilna knjižica. Četovodja 47. pešpolka Iv. K., doma od Sv. A. v Slov. goricah, se je bojeval v Karpatih. Dne 25. novembra je pisal svojemu prijatelju med drugim tudi to-le:

»Kakor ti je znano, sva bila s Tereziko že dvakrat v cerkvi oklicana, a preden sva mogla praznovati poroko, me je cesar poklical nad Rusa... Terezika mi je za slovo dala molitveno knjigo »Življenja srečni pot«, ki jo je spisal nepozabni slov. škof Anton Martin Slomšek. Sam veš, da jaz poprej nisem bil posebno pobožen človek. A nevesta me je tako lepo prosila, naj vzamem molitvenik s seboj na bojišče, da ji prošnje nisem mogel odbiti. Ubogal sem jo, in to je bila moja rešitev! Knjižico sem shranil v levi žep telovnika in tako je čuvala moje srce. Ko smo dne 26. oktobra bili v boju blizu Karpatov, je prifrčala sovražna krogla ter se zapičila naravnost v sredo knjižice. Prodrla jo je, a zadržana vsled knjižice, je le malo ranila moje prsi. Rana se mi je v enem tednu zacelila. Udeleževal sem se dalje bojev v fronti. Povej Tereziki, da ji bom na veke hvaležen, ker mi je podarila ono knjižico. Sedaj bom čisto drug človek. Tu v vojski sem se prepričal, da je nad nami res vsemožečni Bog, ki vodi našo usodo. »Kdor moliti prav ne zna, naj na vojsko se poda.«

»Sl. Gospodar.«

Junaška deklica iz Ravaruske. — Med ranjenci iz Ravaruske je bila tudi

majhna poljska kmečka deklica, ki je med bitko neprestano tekala krog ranjencev in jim prinašala vode. Končno je tudi njo zadela drobca šrapnela in ji močno poškodoval nogo. Prepeljali jo na Dunaj z drugimi ranjenci. Med vožnjo so ji morali odrezati poškodovano nogo. Ko je ležala na kliniki dvornega svetnika Hoheneggga, jo je doletela čast in sreča cesarjevega obiska. 13 letni Rozi Zenoch — tako je diklici ime — je stregla njena lastna mati, ki je prišla za hčerko v cesarsko mesto. Toda tudi zdravnik-voditelj in strežno osebje je pazilo nanjo z največjo skrbnostjo. Sam Bog vedi, kaj je nagnilo deklico, da je šla pogumno na bojišče k ranjencem in jim donajala vode. Morda je bila poleg usmiljenja tudi radovednost in veselje nad nenavadnimi prizori; na vsak način pa je bil njen nastop občudovanja vreden. Čez mnogo mnogo let, ko bodo sedanjí dogodki obledeli in se več ali manj pozabili, bo lahko pravila o krvavih prizorih, ki jih je videla v bitki pri Ravaruski, pripovedovala o dobrotljivem, častitljivem cesarju Francu Jožefu in njegovi prestolici ter kazala dragocen cesarjev dar in svojo leseno nogo, ki jo je plačal avstrijski cesar iz lastnega žepa.

Križ umirajočega Rusa. Neki avstrijski domobranski nadporočnik, ki je s svojim polkom prekoračil rusko mejo, je prišel vsled izdaje v zasedo, a se je kljub temu srečno prebil skozi ruske vrste. Na daljnem pohodu je pa opešal ter je nekoliko zaostal. Ko se zopet dvigne, da bi dohitel prodirajoče čete, naleti na umirajočega ruskega častnika, ki ga s slabotnim glasom pokliče ter v poljskem jeziku prosi, naj bi poslal dragocen križek, ki mu visi na vratu, po končani vojski njegovi oslepeli materi. Križek je bil posut z dragocenimi kamenčki ter je imel vpisano ime umirajočega častnika, vsled česar bi bilo možno ustreči njegovi želji. Nadporočnik vzame križ, ga dene v žep in hiti za svojimi. Po hudem, napornem boju je bil tudi on ranjen, in sicer ga je zadela granata na obeh nogah. Nezavesten se je zgrudil na tla. Koliko časa je v takem stanju ležal na tleh med hudim nalivom, sam ni vedel. Naenkrat se pripodi četa ru-

skih, razkropljenih strelcev; eden se mu približa, ga udari s puškinim kopitom po glavi ter ga nato oropa, meneč, da je nadporočnik mrtev. Vzame mu zlato uro, denarnico ter usnat jermen. Ker se nadporočnik nekoliko zgane, nastavi nanj puško ter sproži. Nameril je na prsi nadporočnika, a krogla je zadela ob ruski križ ter ga ni ranila. Nadporočnika so odnesli nato sanitetni vojaki v poljsko bolnišnico. Križ sovražnikov mu je rešil življenje.

Vojna — misijon. Dunajskemu časopisu »Wiener-Arbeiterzeitung« je pisal z bojišča nedavno neki socialni demokrat: »Po 14 letih sem zopet prvokrat molil.« — Ko se je za časa mobilizacije poslavljaj mladi, ošaben mož od svoje družine, je prosil starše odpuščenja; solznih oči je rekel svoji dobri in pošteni sestri: »Zdaj pa vse verujem, kar ti veruješ.«

Na južnem bojišču je oslabil rezervni poročnik S. iz Ljubljane. Prišel je domov, da okreva. Pripovedoval je med drugim: »Najpogumnejši in najdrznejši so tisti naši fantje, ki so med odmori ali v strelskih jarkih čakajoči segli v žep ter vzeli v roke molek ali pa molitveno knjižico.«

Ljubljanski srednješolski katehet S. S. pripoveduje to-le zanimivost: Pred odhodom na bojišče me obišče znanec infanterist. Na prsih mu je visela Marijina svetinjica. »Pa jo imaš kar pristo,« mu pravim. »To smo pa storili vsi, kar nas je pri naši kompaniji,« odgovori mladenič. »Naš praporščak, ki je bil že v boju, nam je pripovedoval, da ga je zadela sovražna krogla uprav na Marijino svetinjo, ki jo je imel pri sebi. Skrivila se je, a obvarovala ga je nevarne, morda smrtonosne rane. Zdaj pa je ukazal tudi nam vsem, naj si prišijemo svetinjice Marijine na prsi.«

Bavarski vojak, ki je ležal ranjen v mestu L., je pisal svojemu bratu-redovniku sledeče pismo: »Predvčerajšnjim sem bil pri spovedi in sv. obhajilu. Verjemi mi, na molitev ne bom pozabil. Vprašaj me, če imam še molek in svetinjico; — seveda, to mi je važna stvar. Ko smo ure in ure ležali v strelnih jarkih in so sovražne krogle švistale preko

naših glav, takrat ni le tvoj brat, ampak še marsikdo potegnil molek iz žepa, ali pa vzel v roke molitvenik ter molil za božjo pomoč.

Vojnopoštno pismo (18. septembra) nekega nemškega artiljerista iz bližine Metz ima zanimivo vsebino. Glasi se: »Bili smo v strelnih jarkih . . . Opravili smo vsi sv. spoved. Za sv. obhajilo smo se pripravili na kratek, a dostojen način. Iz neobtesanih hlodov in desk smo napravili mize; čeznje smo pogrnili rjave vojaške plahte, ki smo jih okrasili z zelenjem. K tem za silo postavljenim mizam je pokleknilo več tisoč mož, ki so prejeli med gromenjem topov svojega Gospoda in Zaščitnika v očiščena srca. Udeležba je bila tako velika in splošna, da vojaški duhovnik — na veliko žalost — niti dovolj sv. hostij ni imel. Ne morem vam povedati, kako svečane in vzvišene vtise je napravilo sv. obhajilo sredi bojnege hrušča na nas vse. Po sv. opraviu smo bili vsi tako mirni in pogumni. Strahu nihče več ni poznal. Nasprotno. In kako bi moglo biti tudi drugače; saj je z nami Bog, ki bo vse na dobro obrnil. Zdravi bodite! Srečo in zmagol!«

Bavarski princ je pisal z bojišča na Francoskem nekemu duhovniku: »Zelo me je ganilo, ko sem izvedel, da se me spominjate pri sv. daritvi. Tudi mi imamo večkrat priliko, da opravimo svoje pobožnosti in tudi danes smo prejeli jaz, moji častniki in moji jezdec sv. obhajilo . . .« (»Fahne Mariens«, št. 11, p. 234.)

Kako umira duhovnik na bojišču.

Dne 8. septembra je bil ob reki Marne nevarno ranjen francoski duhovnik škofije Lucon. Udeležil se je bitke kot vojak 93. francoskega pešpolka. Zadet je bil v stegno. Pred smrtjo je s svinčnikom zapisal sledeče: »Dragi župnijani! Ko boste čitali te vrste, bom že v nebesih, ali pa me bodo prenesli usmiljeni ljudje z bojišča v bolnišnico. Včeraj (8. septembra) je hotela božja previdnost, da sem bil hudo ranjen. Na istem mestu, kjer sem padel, se nahajam še sedaj, in če smem rabiti zelo nevredno primero s svojim Zveličarjem: pribit sem kakor na križ, da ne morem premakniti noge niti za milimeter. Če se nič ne ganim, ne čutim skoraj nobene bolečine;

toda žejen sem grozno. Moj pogum je nestrt; ne poznam strahu. Molim pred svetim razpelom in pričakujem, da se zgodi volja božja. Vi veste, da sem pred odhodom žrtvoval svoje življenje in to žrtvovanje sem od včeraj zjutraj večkrat ponovil. Smrti se ne bojim; vidim jo v tem trenutku preveč blizu pred seboj. Nima nič strašnega na sebi, saj mi prinaša zveličanje. Vi pa, lepo vas prosim, uklonite se božji volji z veseljem. Težko mi je, da vas moram zapustiti, toda videl vas bom . . .« Duhovnik-vojak ni mogel dokončati pisma; izdihnil je poprej.

Premaguj se! General Marbot pripoveduje v svojih spominih ta-le dogodek iz življenja svojega poveljnika maršala Lannesa, ko mu je bil pridelen kot pobočnik. Maršal je bil sila nagle jeze. Nekoč je strašno ropotal in gromel vpričo Napoleona nad častnikom, ki je bil počel neko neumnost. Ko je odjezdil, je čul, da je napravil Napoleon neko opazko. Ni mu dalo miru. Rotiti jame svojega pobočnika, naj mu vendar pove, kaj je rekel Napoleon. Pobočnik pravi: »Cesar je rekel: Ta-le hudič bi bil še sposoben za kakega imenitnega vojskovodjo, če bi se le znal premagati.« Lannes se je zahvalil. »Od tega dne pa,« pravi Marbot, »sem velikokrat videl, kako se je maršal bojeval sam s seboj. Dostikrat ga je jeza kuhala, da je zardel, pa zopet prebledel, ako ga je kaj razdražilo, toda — molčal je. En dogodljaj mi je ostal prav posebno dobro v spominu. Bilo je na španskem na večer velike bitke. Lannes je večkrat že prepovedal, da bi smel kdo potem, ko se je odtrobilo, v zrak izstreliti nabasano puško, za kar se pa nekateri vojaki niso nič zmenili, da ni bilo treba naboja iz orožja jemati. Maršal jezdi po taborišču. Kar se začuje pok. Krogla iz izstreljene puške pade iz viška nazaj, in sicer uprav na povodec pred roko maršalovo s tako močjo, da je bil povodec prebit. Lannesu* je zavrela kri. Pokličče vojaka predse. Vsi, ki so maršala videli, so se tresli, češ, kaj bo. Lannes ja zardel, pa zopet je bledičavost stopila na lice; žila mu je bila, ves se je tresel; — a molčal je toliko časa, da se je jeza polegla in da je samega sebe premagal.

Potem je šele govoril. Mirno a odločno je rekel trepetajočemu vojaku: »Vedel si vendar, kako strogo sem prepovedal v zrak izstreliti; zakaj si to storil? Glej, če bi bil mesto vajat zadel mene, kako bi bil svoj čin obsojal! Pojdi in tega nič več ne stori!«

Ali ni ta mož najboljši učitelj marsikaterega izmed nas, ki se zlasti v šoli ne znamo in ne maramo premagovati, dasi je premagovanje samega sebe za vzgojitelja neobhodno potrebno. (»Korr. der Ass. P. S.« 1914, št. 1.)



Učiteljski vestnik.



Novoletno službeno napredovanje. V decemberski seji deželnega šolskega sveta za Kranjsko so bili pomaknjeni v višji plačilni razred sledeči gg. in gđne.: (V I. razred) Marolt Franc, učitelj v Ljubljani; Högler Franc, nadučitelj, Štalcarij; Završnik Karel, učitelj v Dupljah; Schiffrer Franc, učitelj v Ljubljani; Simon Karel, c. kr. okr. šol. nadzornik v Kranju. (V II. razred.) Brezovšek Pavla, učiteljica v Rovtah nad Vrhniko; Žerjav Ema, učiteljica v Ljubljani; Berce Vinko, nadučitelj v št. Janžu na Dol.; Krek Vinko, učitelj v Trbojah; Arch Marija, učiteljica, Birčna vas; Reiniger Ferdo, učitelj, Zgornje Sušice; Jazbec Miroslav, nadučitelj v št. Lovrencu; Wittine Ivan, učitelj v Polomu; Rape Andrej, učitelj v Ljubljani; Piano Leopoldina, učiteljica v Senožečah; Germ Fran, vod. na zavodu za gluhoneme v Ljubljani; Štrukelj Ivan, c. kr. okr. šol. nadzornik v Novem mestu. (V III. pl. razred.) Lomšek Anton, nadučitelj, Dolsko; Koprivec Alojzij, nadučitelj v Selcih; Vouk Emilija, učiteljica na Raki; Bojec-Vadnal Leopoldina, učiteljica v Lozicah; Poljanec Rudolf, učitelj, šmartno pri Litiji; Smole Ivana, učiteljica v Planini; Riglar Fr., učitelj v Hotiču; Grilc Gabriel, nadučitelj, Studenec-Ig; Rostohar Karel, nadučitelj, Veliki trn; Gerčar Tit, učitelj v št. Rupertu; Ivanuš Valentin, nadučitelj, Velika Dolina; Bedenk Frančiška, učiteljica v Kamnigoric; Starman Frančišek, učitelj v Orehku; Bantan Ana, učiteljica, Belacerkev; Šiška Ana, učiteljica v Ribnici; Černe Roza, učiteljica v Rudniku pri Ljubljani; Breindl Hermína, učiteljica v Litiji; Mesec Ivana, učiteljica, Černečavas; Erzin Ana, učiteljica v Semiču; Kolenc Alojzij, učitelj, Zagorje ob Savi; Vidic Vilma, učiteljica

v Poljanah; Gabrovšek Ivan, nadučitelj v Spodnji Idriji. — Skupno šteje I. plačilni razred 105, II. 158, III. 316, IV. 474 učnih moči.

Duhovski zaslužni križec 2. vrste na belo-rdečem traku v priznanje hrabrega in požrtvovalnega obnašanja pred sovražnikom je dobil na severnem bojišču vojni kurat pri 17. pešpolku č. g. dr. Fran Kulovec, profesor iz zavoda sv. Stanislava v št. Vidu pri Ljubljani.

Bojišče.¹ Padel je na srbskem bojišču rezervni poročnik Fr. Kuhar, učitelj v Pirničah; zadet je bil v glavo. Pokojnemu našemu somišljeniku večni mir! — V glavo od krogle zadet je bil v bitki pri Kubanovem Janez Rauter, učitelj na Kokovem (Koroško); služil je kot enoletni prostovoljec. — V ruskem ujetništvu se nahaja Alojzij Macerol, učitelj v Šempolaju. — Josip Krauland, nadučitelj v Fužinah (Belapeč), je bil obolen na severnem bojišču ter umrl na Ogrskem. — Dvakrat ujet je bil slovenski učitelj Silvan Dolgič; prvič pri Grodeku, a se mu je posrečilo uiti; drugič pa pred Przemyslom. Zdaj se nahaja v sibirskem mestu Tomsk. — Iz ruskega ujetništva se je javil sin nadučitelja v Herneljah, Mirko Šiškovič, učitelj v Sovinjaku pri Buzetu. — Vsled bolezni, ki si jo je nakopal na srbskem bojišču, je umrl I. Ličar, učitelj v Trbovljah. — Štajerski učitelj J. Jurko je bil odlikovan radi hrabrosti z zlato vojno svezinjo. — Učitelj Kovač je bil ranjen v Galiciji. — V vojnem ujetništvu na otoku Syros se nahaja Andrej Čok, c. kr. učitelj v Trstu. — Nadučitelj Fr. Silvester je zopet poslal daljše pi-

¹ Glej obvestila v zadnjih številkah lanskega letnika.

smo iz Barnaula v Sibiriji. V njem ome-
nja, da so ujetniki urejeni v kompanije,
ki ima vsaka lastno kuhinjo. Poveljujejo
jim naši častniki, seveda brez sablje in
orožja. »Ljudstvo,« tako pravi, »je z
nami prijazno. Nameščeni smo skoraj po
vseh šolah, pa tudi drugod. Hleba do-
volj: tri funte na dan. Opoldne imamo
juho in meso. Vsak dan dobivamo tudi
nekoliko saharina in čaja, da si delamo
rusko narodno pijačo. Navadili smo se
že tudi semena solčnih rož, ki ga tu
drobi mlado in staro, gospôsko in pre-
prosto — vsepovsod v mestu in na stan-
cah. Izmed učiteljstva sem mogel zasle-
diti doslej samo enega Čeha, enega
Nemca in K. Jeretina. Kje so drugi moji
tovariši od »marškompanije«, ne vem.
Od 17. pešpolka ni skoraj nič ujetnikov,
vsaj tu ne. To so hrabri fantje!...« —
Tovariš Ign. Labernik se nahaja
v rezervni vojni bolnišnici — »Ljudski
dom« v Ljubljani. — Padel je ob reki
Kolubari nedaleč od Županjca M. Fur-
lana, učitelj v Šmihelu pri Hrenovicah.

Spričalo učne sposobnosti so dobili
gg. in gdcne.: Dequal Ciril, Dragan An-
ton, Ivnik Ludvik, Mlinšek Franc, Na-
morž Leopold, šilih Avgust, Wider Jo-
sip, Bantan Julija, Božnar Frida, Burja
Marija, Cepuder Malka, čretnik Marta,
Črnač Ana, Demšar Josipina, Drnov-
šek Franja, Fajdiča Palmira, Ferenčak
Marija, Gantar Ljudmila, Geržina Ma-
rija, Gröbner Marija, Hafner Kristina,
Jug Emilija, Kenda Frančiška, Kern
Marica, Kobal Hermina, Kraigher Hel-
., Kramer Olga, Krapš Ivana, Kraševic
Antonija, Lončar Marijana, Lukan Ma-
rija, Marinko Malka, Mavrin Marija,
Mejak Roza, Mešek Stana, Petelin Ma-
rija, Pipan Ela, Pirc Marica, Puppis Šte-
fanka. Za šole s slovenskim učnim jezi-
kom: Repič Helena, Rojnik Vera, Rupar
Mar., Schnabl Balbina, Smolič Mar.,
Stich Ana, Šivic Melita, Peterlin Angela,
Tavčar Danica, Trpin Antonija, Topli-
kar Ema, Zajec Olga, Žerjav Marija. —
Odrekla se je učna sposobnost 12 kandi-
datom in kandidatinjam; med reprobira-
nimi sta en kandidat in ena kandidatka
za učiteljsko mesto na meščanskih šolah.

Nadomestne in začasne službe. Gdč.
Marija Urbančič v Travi (Obergras);
gdč. Balbina Schnabl pri Sv. Trojici

(Dob); Friderik Krašovec na Trbiji
(Stara Oselica); Alojzij Bulovec v Le-
šah; gdč. Frančiška Trpinc v Št. Vidu
pri Brdu; gdč. Alojzija Triller v Planini;
gdč. Doroteja Heinricher v Trbojah; gdč.
Marija Habe v Iški vasi; g. Franja Beze-
ljak v Žalini; gdč. Marija Svetlič v Ko-
panju; gdč. Marija Malenšek v Blago-
vici; gdč. Ida Čeč v Planini (Stocken-
dorf); gdč. Andreja Pavlin v Radovici;
Ivan Golmajer v Starem trgu; gdč. Ljud-
mila Pavlin v Adlešičah; gdč. Kat. Vr-
tačič v Čeppljah pri Črnomlju; gdč. Fran-
nica Bezljaj v Črešnjevcu pri Semiču;
gdč. Ivana Perko v Radenicah; Franc
Rant v Št. Petru na Krasu.

**Prejemki dunajskih učiteljev, ki so
na vojski,** so določeni s posebnim zako-
nom iz leta 1892. in z določilom občin-
skega sklepa dunajskega z dne 22. sep-
tembra 1914. Definitivni učitelji-gažisti
(od kadeta dalje) imajo pravico, če so
oženjeni ali če imajo sploh svoje gospo-
darstvo z nepreskrbljenimi starši, brati
ali sestrami, do difference med civilno in
vojaško plačo ter zraven še do tretjine
civilne plače in stanarine. Ako nimajo
svojega ognjišča, jim odpade stanarina. —
Učitelji-vojaki (do kadeta) dobivajo
polno plačo brez stanarine, četudi ni-
majo svojega ognjišča. — Pravi pro-
vizorični učitelji-gažisti dobe diferenco
in tretjino remuneracije; oni, ki niso
gažisti, pa polno remuneracijo. — Po-
možni učitelji (II. razreda), ki so pouče-
vali gotovo dobo ter skrbe za ženo itd.,
dobe polovico remuneracije; drugače pa
samo znesek enega meseca, po vojni pa
zopet toliko.

»**Slomškovi zvezi**« je podaril nje
dvakratni ustanovni član svetnik Jurij
König, župnik na Vinici, neko preplačilo
v znesku 2 K. — Bog povrni!

Potrpljenje. Do zadnjega časa se je
priglasilo mnogo novih prosilcev in pro-
silk za sprejem v »Slomškovo zvezo«. Ker
je več naših odbornikov odšlo na bojišče,
ni kazalo sklicati občnega zbor-
ra; tudi odborove seje še ni bilo, zato
naj dotični naši prijatelji in tovarišice
potrpe, da nastopijo zopet boljši časi in
rednejše razmere. Ako bo moč v krat-
kem sklicati sejo, bodo novi priglašenci
predloženi za sprejem, kar se bo v na-
šem glasilu objavilo.



»Vzgoja otrok v krščanski družini.«
— Pod tem naslovom objavlja cerkveni list »Bogoljub« daljše delo večkega pisatelja župnika Jožefa Volca. Razprave so temeljite, jezik jedrnat, krepak, čist in pravilen, vsebina poučna, zanimiva, sloneča na izkustvu in na podlagi znamenitih, krščanskih avtorjev in pedagogov. Priporočamo zlasti tudi našemu učiteljstvu, naj skrbno zasleduje in prebira označeno pedagoško snov v »Bogoljubu«; ne bo brez vidne in gotove koristi zanje in za slovensko deco.

Red in pozornost v šoli. Nedavno smo objavili povsem stvarno sestavljen člančič o šolski disciplini. Sicer se o tej za uspeh in za vzgojo prevažni točki velikokrat razpravlja, a lahko rečemo, da še premalokrat, kajti izkušnja uči, kako malo je učiteljskih moči, ki bi se odlikovale z vzorno discipliniranimi razredi. Skoraj bi rekli, da je povprečno najti več takih razredov, ki v njih o kaki disciplini niti govora ni, kot pa razredov s pohvalnim in vzornim redom in vedenjem. Disciplina zahteva namreč celega človeka: učiteljevo srce, um in voljo, oči, ušesa in jezik. Kakor hitro pustiš vajeti iz rok, četudi samo za malo časa, ti že leti voz z disciplino pod cesto. Kdor hoče obvladati razred, mora biti na delu že pred poukom, in sicer ne samo s tem, da se dobro pripravi na stvarino, marveč da prepereči vsako priliko za nered pred pričetkom pouka v učilnici ali zunaj nje. Kako je treba skrbeti za red med poukom, o tem govore razprave o disciplini. Nekaj pa se navadno zamolči, kar pa ni brez pomena: da se namreč disciplina dostikrat ne posreči, četudi bi kdo uporabljal vsa nasvetovana sredstva. Je namreč v tej stvari neka umetnost, ki ni vsakemu dana, ker je ali predobrega srca ter vsled tega ni dosleden v tem, da bi izvršil zapretene kazni in uporabil disciplinarna sredstva, ali pa se ne zna nič premagati in se preveč vdaja nevolji, jezi in razdražljivosti.

— O disciplini imamo pripravljeno še eno daljšo razpravo, ki jo bomo kmalu priobčili. Samo majhno drobtinico bi še tu vrgli vmes: Katehetu, ki mora mnogo govoriti in veliko izpraševati, je v dosego discipline svetovati, da imajo otroci med razlago, pa tudi med izpraševanjem knjige zaprte. Odprta knjiga otroka moti, da brska po nji, da čita, črta in piše, včasih pa si dovoli še veselje s kako drugo učno ali zabavno knjigo. Pazljivost in red je brez primere večji, če se reče: Knjige zapreti!

Koristna kazen. Neki misijonar pripoveduje to-le: Kot 12letni deček sem napravil marsikaj nerodnega. Oče me je večkrat posvaril, naj ne bom tako razposajen in neugnan; toda opomini so se hitro razkadili. Nekoč sem šel zoper očetovo voljo na led, namesto da bi se doma učil; zvečer sem prišel ves premrazen in premočen domov. Oče me sprejme z besedami: »Ali si bil zopet neubogljiv? Zdaj vidim, da brez kazni ne bo šlo. Do jutri mi prepíšeš snažno in lepo Helijevo zgodbo.« — To pač ni bila huda kazen. Drugo jutro sem pokazal očetu prepis. Oče pogleda in pristavi: »No, to si že čedno prepisal.« Pohvala očetova mi je dobro dela; toda kako se začudim, ko začne dalje izpraševati: »Zdaj mi pa povej še, kakšen nauk posnamemo iz te zgodbe?« — Obmolknil sem. — »No, ti bom pa jaz povedal,« dé oče. »Poslušaj. Ako se ne boš poboljšal, boš postal cel nepridiprav, kakor Helijeva sinova; in ako bi te jaz samo opominjal, pa nič strahoval, mi bo Bog poslal kazen, česar pa ti gotovo ne maraš.« Oče gre, si poišče brezovko ter me namaže na tisti del telesa, ki pri sedenju največ trpi, ne sicer neusmiljeno, pač pa pošteno. Ko je dovršil s tem zdravljenjem, pristavi: »Mislim, da si mi zadnjikrat napravil to bridkost, da sem te moral strahovati.« Kazen je imela moč za vse življenje.



Za šolstvo v Ljubljani je v šestem mesecu svetovne vojske takole poskrbljeno: Pouk se vrši za posamezne zavode ali samo dopoldne ali pa samo popoldne. V poslopju c. kr. pripravnice imajo gojenci in gojenke obeh učiteljskih ter otroci c. kr. vадnice dopoldanski pouk; popoldne polnijo prostore dijaki druge drž. gimnazije. — Na realki je nastanjen domači zavod (dopoldne); popoldne ima ondi pouk prva državna gimnazija. Nemške šole (gimnazijo in deklishe zavode) so spravili v prostornine kazinskega poslopja. — V uršulinskem samostanu so šolski prostori deloma oddani za uporabo ranjencem, zato imajo notranje šole pouk dopoldne, zunanja pa ob popoldnevih. — Šentjakobsko osemrazrednico so sprejele pod streho čč. sestre v lichtenturničnem zavodu, kjer imajo domače gojenke višjih razredov pouk tri dopoldneve, druge tri dopoldneve, in sicer izmenoma, pa višji razredi šentjakobske šole. Enako se vrste nižji razredi obeh šol ob popoldnevih. — Deške ljudske šole v Ljubljani — razen marijaniške — točasno vse počivajo. Slovenska trgovska šola (dekliski in mladeniški oddelek) ima reden pouk; poučuje se tudi v Mahrovem zavodu. — V Spod. Šiški se zopet poučuje. — V poslopju državne obrtne šole so ranjenci.

Zgodovinski dan. Po zgledu našega presvetlega cesarja, ki se je dne 8. decembra v dvorni cerkvi v Schönbrunnu s svojo prevzvišeno rodovino vpricho dunajskega kardinala posvetil božjemu Srcu Jezusovemu, so odredili avstrijski škofje, da so se dne 6. januarja vsi avstrijski narodi in vse avstrijske dežele posvetile presv. Srcu božjega Odršenika. To posvečenje se je izvršilo v znak sprave in zadoščenja. Vojska je šiba božja; krivda današnjega časa je izrečena v ljudskem glasu: »Tako ni moglo več naprej!« Z zadostovanjem presv. Srcu Jezusovemu, s povrnitvijo k njemu, ki edini more pomagati in reševati, pa združujmo tudi goreče prošnje za vztrajnost našim vojakom in za zmagonosno vrnitev v domovino. In to

je drugi namen tega posvečenja. — Kranjska dežela se je po svojem načelniku dr. Iv. Šusteršiču v ljubljanski stolnici še prav posebno svečano posvetila najusmiljenejšemu Srcu Sina božjega; s tem velevažnim in odločnim činom je pač najlepše tolmačil mišljenje večine kranjskega prebivalstva, enako tudi prepričanje vestnega učiteljstva. Naj bi katoliško učiteljstvo večkrat opozarjalo našo dobro mladino na ta zgodovinski trenutek, ki naj jo spominja, da se je v času svetovne vojske, na dan sv. Treh kraljev leta 1915., vsa Avstrija, posebno pa še Kranjska, posvetila božjemu Srcu Jezusovemu ter mu obljubila večno zvestobo v veri in ljubezni. Naj bi ta spomin našo mladino s trajno ljubeznijo priklepal na presv. Srce božjega Učenika! Posvetilna molitev, ki jo je prečital deželni glavar vpricho državnega in deželnega uradništva ter vpricho odličnega občinstva v škofijski cerkvi, je napravila na vse pretresljiv vtis. Vsaka beseda je bila izgovorjena s krepkim poudarkom in s čutom globoke resnosti. Glasi se:

»Presveto Srce, ki si ljubezen in usmiljenje, dovoli v Svoji neskončni dobrotljivosti, da se Ti ponižno približa zastopstvo Kranjske vojvodine.

Božji Zveličar človeškega rodu, v globoki ponižnosti Te molimo in hočemo biti s Tabo trdno sklenjeni vse čase z vdano ljubeznijo.

Očitno izpoznamo vero svojih očetov, vero v včlovečenega Sina Božjega, ki je pretil Svojo srčno kri za naše odrešenje.

Zvesti tej sveti veri naših očetov, ki jih je v najtežjih bojih rešila pogube, hočemo vztrajati v borbi proti vsemu hudemu, da se Tvoje kraljestvo razširi in utrdi med nami.

V hudi preskušnji strašne vojske, ki je po Božji previdnosti prišla nad državo, doprinašajo sinovi naše dežele najtežje žrtve za blagor skupne domovine, zvesti Bogu in cesarju, ki nam vlada po Božji milosti.

Tvoje usmiljeno Srce, o dobrotljivi Jezus, naj sprejme vse trpljenje, vse

solze in žrtve Tebi vdanega ljudstva kot dar pokore in zadoščenja za premnoge žalitve.

V tem težkem času posvetimo Tvojemu Srcu našo deželo in naše ljudstvo.

Tebi, o Jezus, ki si Kralj kraljev in Gospod gospodovalcev, izročamo sebe in svojo domovino.

Ti vkleni Kranjsko deželo v Svoje ljubezni polno Srce, Ti jo vodi v miru in v vojski po poti večne previdnosti do prave sreče vseh njenih prebivalcev. Ti, o Jezus, večni Kralj nebes in zemlje, Knez miru, Oče bodočega veka, vladaj s Svojo milostjo vse čase v naši domovini. Amen.«

Zamujeni šolski čas. V Zagrebu so pričeli pouk na srednjih šolah 1. novembra 1914. Poiskali so stara poslopja, zasedli glasbene zavode in samostanske prostore. Zamujeno dobo hočejo nadomestiti s tem, da so in da bodo okrajšali božične in velikonočne počitnice, in da bodo imeli pouk ob nekaterih, v rednih razmerah prostih dneh. Katehetje so dovolili, da se bo vršil spovedne dni pouk; duhovnih vaj letos menda ne bo. S poslednjo odredbo pa katehetje niso zadovoljni.

Kaj otroke močno utruji? Utrujenost raste z delom. Čim več hočeš z otroki obdelati v eni učni uri, tem bolj bodo utrujeni. Pri razdelitvi tvarine naj se torej pazi, da se naenkrat preveč ne nakopiči, kajti slabo predelana tvarina izmuči otroke v šoli in pri učenju, a je kljub temu uspeh le nezadovoljiv. Najbolje se obnese pouk, ki traja na srednji in višji stopnji od 40 do 50 minut; v nižjih razredih, kjer se otroci še poprej izmučijo, se priporočajo polurne lekcije, kar se pri nas — zlasti v Ljubljani — pri veronauku že dalj časa prakticira.

Nekateri predmeti so poseben utrudljiv: Računstvo, učenje tujih jezikov, zgodovina in zemljepis. Krščanski nauk štejejo nekateri med srednje-težke učne predmete. Najugodnejše za pouk so prve dopoldanske ure, ker je v tem času duh vsled nočnega odpočitka živahen in svež; najslabše so pa popoldanske ure.

Tudi učba ni brez učinka na visokost utrujenosti. Način učenja ne sme biti dolgočasen. Dolgočasnost povzroča nevšečno razpoloženje; ako se učenec kljub temu prizadeva, da bi bil pozoren, ga to tembolj utruji. Zanimivo, privlačno, mnogolično poučevanje pa manj izmuči. — Splošno se pa pridnim in pazljivim učencem veliko bolj okrhajo duševne moči, kot nepazljivcem.

Dunajsko vseučilišče, ki ima redno okrog 10.000 slušateljev, poseča v sedanjem vojskinem času komaj 2000 visokošolcev.

Nov pozdrav. V Berlinu je rektor neke občinske šole naročil, naj dečki nič več ne pozdravljajo s tujim izrazom »Adieu«, ampak naj rabijo za pozdrav kako lepo domačo besedo: »Zdravi!« »Na svidenje«, »Dober dan«. Ob 12. uri povabi dva dečaka v svojo uradno sobo, da bi izpregovoril z njima med štirimi očmi krepko besedo radi neke nerodnosti. Ko sta bila očiščena, sta šla. Eden se pa pri vratih še enkrat okrene ter prav junaško zakliče: »Na svidenje!«

Učiteljske zadeve. Nižjeavstrijski deželni odbornik L. Kunschak je učiteljskemu zastopstvu v zadevi regulacije odgovoril, da dež. odbor ne bi mogel izplačati povišanih plač, četudi bi bil tozadevni zakon potrjen, ker bi deželne finance v teh časih ne zmogle tolike obremenitve in ker ni pričakovati odkazov finančnega ministrstva.

Cerkvena glasba. Kolinski kardinal pl. Hartmann je izdal pomenljivo odredbo o cerkveni glasbi. Cerkvenim predstojnikom, župnikom in rektorjem naroča, naj v bodoče prav posebno skrbe za pravilno petje v cerkvi ter naj ustanovljajo društva za podporo cerkvenih pevskih zborov. Ženske naj bodo od sodelovanja na cerkvenih korih izključene. Tudi naj se pospešuje in goji ljudsko petje pri vseh izvenliturgičnih cerkvenih opravilih. Organisti, ki se ne izkažejo za zadostno izobrazbo in usposobljenostjo, se ne smejo več nastavljeni. Cerkvena predstojništva imajo nálog, da preskrbe cerkvenim pevovodjem tem zahtevam ustrezajoče plačilo.





»Svetovne vojske« je izšel že peti zvezek, ki vsebuje: Boj »Zente« in »Ula-na« s francoskimi ladjami. Boj med nemškimi in angleškimi ladjami v Severnem morju. Skrb za ranjence v boju. Priložena je umetniška priloga s slikami. — Enemu prihodnjih števil bo priložen zemljevid Evrope.

Knjige Družbe sv. Mohorja za l. 1914.

Ocenjujemo jih z vzgojnega stališča. — Z veseljem pozdravljamo »Mesija«, krasno delo knezoškofa dr. A. B. Jegliča. Knjiga bo izvrstno služila katehetom in pridigarjem pri razlaganju sv. evangelija; pa tudi zunaj šole in cerkve bo mladini in odraslim verna učiteljica in vodnica. Učila jih bo spoznavati vedno bolj in bolj Kristusa, Očeta prihodnjih vekov. Prosimo, prebirajte to knjigo.

»Mladim srcem« govoriti kakor Meško, ni lahko. Prikupljivo in zanimivo pripoveduje »Svojim malim«, kako da je nastalo »Blejsko jezero«, kakšen da je bil »Sosedov Peterček«, »Petelin in gosak« in »Ciganček«. Ocenjevalec more reči s pisateljem: »Videl sem srečo« mladih dni, ko sem prebiral to zbirko detinskih dogodkov.

»Zgodovina slov. naroda« (4. zvezek) izpod peresa kanonika dr. Grudna je postala vsem naročnikom brez razlike najljubše čtivo, kar ga jim nudi Družba. Preprosti in inteligentni se utrde v enem in istem prepričanju: Vendar nismo Slovenci tako brezpomembni v zgodovini. Ta knjiga nam priča, da je tudi Slovenec izpolnil v zgodovini važne vrzeli in brez nje ga bi bilo na našem jugu v verskem oziru v marsičem drugače.

»Slovenske večernice« so nam, tako se zdi, že marsikdaj podale lepših leposlovnih doneskov, kakor so letošnji. Ne odrekamo pisateljem zmožnosti, le nedostajalo jim je nekaj več dobre volje: Za naše dobro ljudstvo hočem napisati res nekaj dobrega.

»Duhovni boj« bo rešil marsikatero dušo težkih in morečih dvomov, pokazal ji bo: Sladko je služiti Gospodu.

Čujemo, da se poljudna duhovna razprava čita in čita ne brez koristi.

In naposled Koledar. Lepe so pesmi Neubauerjeve. Tudi drugi spisi nam ugajajo. Posebno življenjepisi: Glaser, Žitnik, Mencinger so nam zbudili nekaj dragih spominov na može, kakršnih ni več mnogo med nami. Stari izumirajo in novih ni.

Splošna sodba o knjigah: Družbeno darilo je letos lepše od lanskega in pričakujemo, da bo z leti še lepše, ali vsaj slabo ne sme biti nikoli. Naprej, ne nazaj!

Dr. M.

Methodik des Unterrichts in der katholischen Religion. Von Dr. Leopold Krebs, Professor am k. k. Sophiengymnasium in Wien. Wien, 1914. Verlag von A. Pichlers Witwe & Sohn.

Na dunajskem kongresu za katehético leta 1912. je bila uvrščena tudi razprava o namenu in potrebi metodike pri verstvenem pouku na srednjih šolah; postavila so se tudi temeljna načela, ki naj bi bila merodajna ob izdelavi take knjige. Po navodilih kongresa se je ravnal avtor zgoraj navedene metodike; pripominja pa sam, da je imel v mislih gimnazije vseh tipov in realke, ne pa licejev in učiteljskih pripravnic, ki zahtevajo posebno metodiko.

Knjiga ima sledečo razdelitev:

- I. Begriff und Aufgabe der katholischen Religionslehre an der Mittelschule.
- II. Methodik des Religionsunterrichtes.
 - A. Leitende Grundsätze.
 - B. Allgemeiner Teil.
 1. Die Verteilung des Stoffes.
 2. Der Lehrgang.
 3. Die Verstandesbildung.
 4. Die Gemütsbildung.
 5. Die Willensbildung.
 6. Die Lehrform.
 7. Hilfsmittel des Religionsunterrichtes.
 - C. Methodik der einzelnen Zweige des Religionsunterrichtes an der Mittelschule.
 - D. Methodische Winke für die Beschaffenheit der Lehrbücher.

Sotrudnikom in naročnikom!



hutih časih pošilja uredništvo „SLOVENSKEGA UČITELJA“ prvo številko XVI. letnika v svet z vročo željo, da bi se tudi letos krog naročnikov, prijateljev, dobrotnikov in pospeševalcev večal in večal. Res občutne so žrtve, ki jih polagamo na oltar vojskujoče se domovine, a vendar ne tolike, da bi ne zmogli svoje obveznosti do stanovskega glasila. Tudi šola, ki je učilišče in vzgojišče obenem, je bojišče, kjer se naša mladina vežba in urí za veliki boj življenja, kjer učiteljstvo z orožjem uma zatira in pobíja ne-godne izrastke slabega nagnjenja, otroške slabosti in mladinske zablode. Ogenj navdušenja za ta veliki poklic ne sme ugasniti nikdar; netil ga je in netil ga bo z božjo pomočjo „Slovenski Učitelj“ tudi v bodoče, četudi se valijo še viharne oblaki proti naši očetnjavi. Upamo in zanašamo se na kremenitost in odločno voljo vseh somišljenikov, pa tudi na naklonjenost vseh prijateljev poštenega učiteljstva.

Uredništvo „Slovenskega Učitelja“.

Upravništvo „Slov. Učitelja“

se ne boji zamere in kar naravnost reče: Velecenjeni g. naročnik! Če še nisi, vzemi v roke položnico, zapiši nanjo, kar treba, in označi točno tudi naslov, če si se tekom zadnjega časa preselil. Izroči položnico pošti in odrini zahtevane kronce. Imel boš zavest, da si storil veliko uslugo upravništvu, uredništvo pa razbremenil vsaj ene skrbi.



